

CZU: 343.132

CONDIȚIILE DE ÎNFĂPTUIRE A MĂSURILOR SPECIALE DE INVESTIGAȚIE POTRIVIT ULTIMELOR MODIFICĂRI A LEGII 59/2012 ȘI CPP

Alexandru CICALA,

*doctor în drept, conferențiar universitar,
șef al Catedrei „Activitate specială de investigații și anticorupție”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI
ORCID: 0000-0001-5900-0679*

Boris GLAVAN,

*doctor habilitat în drept, conferențiar universitar,
secretar științific al Senatului Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI
ORCID: 0000-0002-3838-4308*

Rezumat

În demersul nostru științific ne propunem să analizăm condițiile de desfășurare a măsurilor speciale de investigație prin prisma legii 59/2012 și prevederilor Codului de procedură penală, după modificările ce au fost operate în materia activității speciale de investigație.

Importanța respectării condițiilor de realizare a măsurilor speciale de investigație, este determinată de necesitatea asigurării respectării principiilor activității speciale de investigații pe parcursul realizării ei. Prin alte cuvinte, aceste condiții intervin pentru formarea unui echilibru al intereselor cetățenilor racordate la necesitatea societății și ale statului, care are interesul de a reacționa adecvat și eficient la manifestările criminale de orice fel. Totodată, condițiile de desfășurare a măsurilor speciale de investigații sunt chemate să asigure creșterea eficienței lor.

Cuvinte-cheie: activitate specială de investigații, măsuri speciale de investigații, tehnici speciale de investigare, proces penal, urmărire penală, condiții, ofițer de investigații.

Summary

In our scientific approach, we propose to analyze the conditions for carrying out special investigative measures through the lens of Law 59/2012 and the provisions of the Code of Criminal Procedure, after the changes that were made in the matter of special investigative activity.

The importance of complying with the conditions for the implementation

of special investigative measures is determined by the need to ensure compliance with the principles of the special investigative activity during its implementation. In other words, these conditions intervene for the formation of a balance of citizens' interests linked to the necessity of society and the state, which has the interest to react adequately and efficiently to criminal manifestations of any kind. At the same time, the conditions for carrying out special investigative measures are called to ensure the increase of their efficiency.

Keywords: *special investigative activity, special investigative measures, special investigative techniques, criminal process, criminal investigation, conditions, investigative officer.*

Introducere. Activitatea specială de investigație dispune de instrumente esențiale pentru protejarea valorilor constituționale, dar, în același timp, ele pot constitui ingerințe în drepturile persoanei, ceea ce impune constant necesitatea de a găsi un echilibru între interesul privat și cel public. În efortul de a menține această balanță, legislația Republicii Moldova în 2023 a suferit modificări semnificative în ceea ce privește condițiile de dispunere a măsurilor speciale de investigații, care reprezintă garanții esențiale împotriva posibilelor abuzuri. Rolul doctrinei este semnificativ în interpretarea și analiza acestor modificări juridice, oferind explicații relevante și formulând propuneri argumentate pentru îmbunătățirea legislației naționale, acesta fiind și obiectivul prezentei cercetări.

Metode și materialele aplicate. În procesul elaborării studiului a fost folosit materialul doctrinar, normativ, rapoarte de activitate, lucrări științifice cu privire la condițiile de înfăptuire a măsurilor speciale de investigații. De asemenea, investigarea acestui fenomen a fost posibilă prin aplicarea mai multor metode de cercetare științifică ale teoriei dreptului: metoda logică, metoda analizei comparative, analiza sistemică, statistică etc. Totodată, au fost utilizate lucrările savanților autohtoni, informații empirice precum și opinia angajaților din cadrul structurilor polițienești.

Rezultate obținute și discuții. Actualmente, cadrul legal al Republicii Moldova prevede condițiile de efectuare a măsurilor speciale de investigații în două legi distincte: Legea nr. 59/2012 [12], aceasta stabilind condițiile de efectuare a măsurilor speciale de investigații în afara procesului penal, și Codul de procedură penală [7] în care sunt prevăzute condițiile de efectuare a măsurilor speciale de investigații în cadrul procesului penal.

Potrivit art. 133 alin. (1) Codului de procedură penală, legiuitorul a prevăzut trei condiții de dispunere și efectuare a măsurilor speciale de investigații: „1) este pornită urmărirea penală cu privire la pregătirea sau săvârșirea unei infracțiuni grave, deosebit de grave sau excepțional de grave, cu excepțiile stabilite de prezenta secțiune; 2) acțiunea este necesară și proporțională

cu restrângerea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului; 3) pe altă cale este imposibilă realizarea scopului procesului penal și/sau poate fi prejudiciată considerabil activitatea de administrare a probelor”.

Astfel, în art. 19 alin. (2) din Legea nr. 59/2012 sunt prevăzute de asemenea trei condiții valabile pentru măsurile speciale de investigații efectuate în afara procesului penal: a) realizarea sarcinilor prezentei legi este imposibilă pe altă cale; b) acțiunea este necesară și proporțională cu restrângerea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului; c) se urmărește un scop legitim.

Cerința legiuitorului, în ambele acte legislative, este că măsurile speciale de investigații nu se autorizează și nu se realizează dacă nu sunt îndeplinite cumulativ condițiile indicate mai sus.

Existența unei urmăririi penale pornite cu privire la pregătirea sau săvârșirea unei infracțiuni este o condiție nouă pentru legislația națională, anterior modificărilor legislative din 2023 se impunea cerința existenței unei bănuieli rezonabile cu privire la pregătirea sau săvârșirea unei infracțiuni. Această condiție este reflectată și în art. 134 alin.(1) CPP, precizându-se că măsuri speciale de investigații pot fi efectuate în cadrul urmăririi penale, ceea ce înseamnă că după încheierea acestei faze procesuale nu mai pot fi dispuse măsuri speciale de investigații. Excepție de la această regulă sunt prevederile art. 134 alin. (2) CPP conform cărora doar două măsuri speciale de investigații pot fi dispuse și efectuate din momentul începerii procesului penal până la pornirea urmăririi penale, fiind vorba despre „identificarea abonatului sau a utilizatorului unei rețele de comunicații electronice” și „culegerea de informații”.

Este de remarcat faptul că termenul „bănuiala rezonabilă” a ridicat discuții serioase atât în practica judiciară [4], cât și în cadrul mediului academic [9, p. 88-59], devenind chiar și subiectul unor cercetări de doctorat [15].

Termenul „bănuiala rezonabilă” este definit în art. 6 pct. 4³⁾ CPP, presupunând o „suspiciune care rezultă din existența unor fapte și/sau informații care ar convinge un observator obiectiv că s-a comis ori se pregătește comiterea unei infracțiuni imputabile unei anumite ori anumitor persoane și că nu există alte fapte și/sau informații care înlătură caracterul penal al faptei ori dovedesc neimplicarea persoanei”.

Cu toate acestea, pe plan științific s-a ajuns la concluzia că „bănuiala rezonabilă, ca instituție a dreptului procesual-penal, nu este identică cu „bănuiala rezonabilă” în materia activității speciale de investigații, ori această activitate în raport cu procesul penal are caracter subsidiar, fiind guvernată de principii speciale și înfăptuită în vederea realizării sarcinilor concrete prevăzute în Legea nr. 59/2012 [15, p. 174].

În cadrul ședințelor de lucru asupra proiectului de modificare a legislației în domeniul activității speciale de investigații, au avut loc discuții

contradictorii referitor la termenul „bănuială rezonabilă” ca și condiție obligatorie pentru efectuarea măsurii speciale de investigații, iar legiuitorul a decis în cele din urmă înlocuirea acestuia cu expresia „este pornită urmărirea penală”.

Modificarea adusă ridică întrebări cu privire la modul în care va funcționa această schimbare în activitatea practică. În acest moment, observația noastră relevă o discrepanță între această condiție pentru efectuarea măsurii speciale de investigații - și anume ca urmărirea penală să fie pornită „cu privire la pregătirea sau săvârșirea unei infracțiuni” (s.n.) și prevederile art. 274 CP. Conform acestora, procedura de pornire a urmăririi penale presupune existența „cel puțin o bănuială rezonabilă că a fost săvârșită o infracțiune” (s.n.).

Se observă o diferență semnificativă între situațiile în care infracțiunea se află în etapa de pregătire sau de săvârșire, pe de o parte, și situația în care infracțiunea vizează o faptă săvârșită, adică consumată, pe de altă parte. În primul caz, se folosește timpul prezent, în timp ce în cel de al doilea caz se utilizează timpul trecut. Din punct de vedere al dreptului penal, aceste situații sunt distincte, cel puțin în cazul pregătirii de infracțiune existând întotdeauna posibilitatea ca infracțiunea să nu aibă loc. Acest lucru se datorează circumstanței că infracțiunea poate să nu se realizeze din cauza intervenției renunțării benevole la săvârșirea infracțiunii, circumstanță care exclude caracterul penal al faptei [10, p. 93-96].

Este probabil că legiuitorul a avut în vedere aceste aspecte atunci când a stabilit diferența între pornirea procesului penal și pornirea urmăririi penale [11, p. 92-106]. Conform art. 1 alin. (1) CPP, „Procesul penal se consideră început din momentul sesizării sau autosesizării organului competent despre pregătirea sau săvârșirea unei infracțiuni (s.n.)”. În schimb, urmărirea penală, conform dispoziției art. 274 alin. (1) din CPP, se inițiază doar dacă se prezumă că a fost comisă o infracțiune (s.n.), adică se consideră că infracțiunea a avut loc în trecut. Prin urmare, nu se poate susține că o infracțiune a fost comisă atunci când ea este doar în stadiul de pregătire.

Pentru a fi înțeleși corect, nu vedem o problemă în faptul că urmărirea penală să pornească cu privire la pregătirea sau săvârșirea unei infracțiuni, conform condiției de efectuare a măsurii speciale de investigații stipulată în art. 133 alin. (1) pct. 1) CP. Însă, problema apare în dispoziția art. 274 alin. (1) CPP, care prevede că urmărirea penală începe dacă se constată că a fost comisă o infracțiune.

Propunerea noastră pentru o eventuală modificare legislativă în acest sens ar fi ca prevederile art. 274 alin. (1) CPP să fie aduse în consonanță cu cele ale art. 134 alin. (1) CP. Astfel, urmărirea penală ar trebui să pornească cu privire la pregătirea sau săvârșirea unei infracțiuni, inclusiv în cazul în

care s-a constatat comiterea unei infracțiuni. În absența unei astfel de armonizări, nu vedem rațiunea stabilirii condiției ca urmărirea penală să fie inițiată cu privire la pregătirea sau săvârșirea unei infracțiuni (art. 134 alin. (1) pct. 1) CPP), atâta timp cât art. 274 alin. (1) CPP stabilește că urmărirea penală începe nu în cazul pregătirii sau săvârșirii unei infracțiuni, ci atunci când a fost comisă efectiv o infracțiune.

Această propunere are sens mai ales că în art. 19 alin. (2) și în art. 20 alin. (11) din Legea nr. 59/2012 se dispune ca măsuri speciale de investigații efectuate în afara procesului penal să înceteze din momentul în care se constată pregătirea, săvârșirea, inclusiv că a fost săvârșită o infracțiune, urmând procedura prevăzută de Codul de procedură penală. Dacă în astfel de situații nu va porni urmărirea penală, atunci se formează o discrepanță în continuitatea controlului actului infracțional: măsurile speciale de investigații efectuate în afara procesului vor înceta, iar cele admise în cadrul urmăririi penale nu vor începe. Nu vedem care ar fi sensul unei lipse de armonie între normele vizate [6, p. 38].

Expresia „necesară și proporțională cu restrângerea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului” din cea de a doua condiție prevăzută în art. 133 alin. (1) CPP, corespunzător în art. 19 alin. (3) din Legea nr. 59/2012 înseamnă că, pentru a fi compatibilă cu Convenția europeană, ingerința trebuie să corespundă inter alia unei nevoi sociale imperioase și să fie proporțională cu scopul legitim urmărit. Curtea Europeană analizează la modul concret dacă ingerința în dreptul protejat de Convenția europeană, prevăzută de lege și necesară într-o societate democratică [13], satisface în plus cerința de proporționalitate cu scopul urmărit, în sensul menținerii unui just echilibru între ingerință și scop [9, p. 428].

În doctrină s-a atras atenția asupra faptului că mulți comentatori ai Convenției Europene nu reușesc să înțeleagă că nu există o jurisprudență bine stabilită cu privire la cerința „necesară într-o societate democratică”. Cerința „necesității” aproape întotdeauna este readusă la problema proporționalității, în unele cazuri completată de cerința ca motivele ingerinței să fie relevante și suficiente [8].

Măsurile speciale de investigații, care implică o ingerință în drepturile și viața privată a persoanelor, sunt supuse unor criterii stricte, în conformitate cu art. 8 alin. (2) din CEDO. Curtea Europeană aplică o analiză amănunțită pentru a evalua legalitatea și proporționalitatea acestor măsuri. În primul rând, Curtea verifică dacă legislația relevantă și practica statului furnizează suficiente garanții pentru a preveni abuzurile. Acest aspect este esențial, deoarece trebuie să existe protecție adecvată pentru a asigura că măsurile speciale de investigații sunt aplicate în mod just și echitabil. În al doilea rând, instanța europeană analizează circumstanțele specifice ale cazului pentru a

stabili dacă ingerința a fost proporțională cu scopul urmărit [1]. Acest „test al proporționalității” implică evaluarea unor factori cheie:

Gravitatea infracțiunii: Curtea ia în considerare gravitatea infracțiunii care a justificat autorizarea măsurii speciale de investigații. Este important ca ingerința să fie rezonabilă și justificată în funcție de natura presupusă a infracțiunii.

Modalitatea sau circumstanțele emiterii mandatului: Curtea examinează circumstanțele în care a fost emis ordinul de autorizare a măsurii speciale de investigații. Se ia în considerare existența altor probe disponibile la momentul emiterii ordinului și dacă erau alternative mai puțin invazive pentru obținerea informațiilor necesare.

Conținutul și scopul ordinului: Conținutul și scopul exact al ordinului de acces în domiciliu sunt supuse analizei pentru a determina dacă acesta a fost emis în mod corespunzător și dacă a fost proporțional cu scopul investigației.

Măsurile de reducere a impactului: Curtea verifică dacă au fost luate măsuri pentru a minimiza impactul ingerinței în dreptul la domiciliu al persoanei vizate. Aceasta poate include asigurarea confidențialității, protecția datelor personale și reducerea la minimum a perturbărilor.

Repercusiunile asupra reputației: Posibilele repercusiuni asupra reputației persoanei afectate de ingerință sunt luate în considerare în evaluarea proporționalității măsurii speciale de investigații [6].

Cea de-a treia condiție prevăzută în art. 133 alin. (1) CPP se referă la efectuarea măsurii speciale de investigații doar în situația în care scopul procesului penal nu ar putea fi realizat pe altă cale, precum și în cazul în care activitatea de administrare a probelor ar putea fi prejudiciată considerabil. Observăm că legiuitorul a condiționat efectuarea măsurii speciale de investigații în funcție de două situații: prima presupune lipsa altor căi de realizare a scopului procesului penal, iar cea de-a doua, care are caracter concomitent, dar și alternativ față de prima condiție, vizează situațiile în care administrarea probelor ar putea fi prejudiciată.

Scopul procesului penal este indicat în art. 1 alin. (2) CPP, iar faptul că legiuitorul a condiționat efectuarea măsurii speciale de investigații în funcție de imposibilitatea realizării acestuia pe o altă cale denotă situații extrem de dificile. Acestea sunt situații în care s-au epuizat toate căile posibile, în sensul că acțiunile de urmărire penală au devenit inutile pentru realizarea acestui scop și, ca o ultimă instanță, se recurge la măsuri speciale de investigații. Efectuarea măsurii speciale de investigații în cazul dat intervine ca un colac de salvare în situații în care nu mai există altă soluție.

În ceea ce privește situația în care administrarea probelor ar putea fi prejudiciată considerabil prin utilizarea doar a procedurilor probatorii

tradiționale, trebuie să nuanțăm această situație. Sensul dispozițiilor legale privind autorizarea măsurii speciale de investigații este acela de a permite efectuarea acestora doar în situații în care probele ar putea fi obținute cu dificultate, prin eforturi deosebite ale organelor de urmărire penală.

Este adevărat că o astfel de prevedere prezintă riscul unui abuz din partea organelor de urmărire penală, care ar putea considera în mod ușuratic că acțiunile de urmărire penală ar presupune dificultăți deosebite, doar prin invocarea riscului prejudicierii procesului de administrare a probelor. Această problemă este una reală, dar soluționarea ei nu ar trebui să fie atributul legiuitorului, ci este necesar un control mai riguros din partea procurorului și a judecătorului de instrucție privind efectuarea măsurii speciale de investigații în aceste situații, pentru a se evita orice abuz. Dacă există un pericol deosebit ca administrarea probelor să fie grav prejudiciată și această situație nu a fost generată intenționat sau din neglijența organelor de urmărire penală, considerăm că condiția analizată ar trebui să fie îndeplinită.

Conform art. 133 alin.(2) CPP, măsurile speciale de investigații se pot aplica în privința persoanei bănuite, învinuite sau a unei alte persoane care contribuie la pregătirea sau la săvârșirea infracțiunii, fie primește ori transmite bani, bunuri sau informații pertinente pentru cauza penală și sunt probe care dovedesc implicarea acesteia.

Măsurile speciale de investigații sunt admise pentru a fi efectuate și în privința victimei, părții vătămate, părții civile, martorului sau rudei persoanelor respective atunci când: 1) există un pericol iminent pentru viața, sănătatea sau libertatea acesteia; 2) este necesară prevenirea infracțiunii; 3) există riscul evident al pierderii iremediabile ori al denaturării probelor. Măsurile în cauză se dispun doar în prezența unei cereri scrise sau a acordului semnat de persoanele menționate. Acordul pentru dispunerea măsurilor se semnează în cazul în care inițiatorul este organul de drept; cererea prealabilă se scrie atunci când inițiativa dispunerii măsurii vine din partea subiecților speciali. Măsurile speciale de investigații astfel dispuse vor înceta de îndată ce vor dispărea motivele care au fundamentat dispunerea și autorizarea acestora sau dacă s-a depus o cerere de către persoana care a solicitat măsuri speciale de investigații (art. 133 alin.(2) CPP).

Observăm că legiuitorul prin aceste prevederi a extins spectrul măsurilor care se pot dispune în privința victimei, părții vătămate, părții civile, martorului sau rudei persoanelor respective. Anterior, pentru astfel de situații, legea admitea dispunerea doar a unei singure măsuri, aceasta fiind „Interceptarea și înregistrarea comunicărilor” (art. 132⁸ alin.(4) CPP).

Legiuitorul în dispoziția art. 133 alin.(2) CPP nu a făcut nici o derogare de la condițiile indicate în art. 133 alin.(1) CPP, ceea ce ar putea fi interpretat în sensul că MSI se dispun în privința subiecților speciali doar în cazul

în care se prezumă că infracțiunea nu va fi din categoria celor ușoare sau mai puțin grave. Pe de altă parte, legiuitorul a prevăzut derogări de la art. 133 alin.(1) CPP cu privire la dispunerea și efectuarea măsurilor de interceptare a comunicărilor (art. 138¹ CPP), monitorizarea sau controlul tranzacțiilor financiare și/sau accesul la informațiile financiare (art. 138³ CPP), colectarea informației de la furnizorii de servicii de comunicații electronice (art. 138⁴ CPP), accesarea și/sau interceptarea datelor informatice (art. 138⁵ CPP), controlul transmiterii sau primirii banilor, a serviciilor ori a altor valori materiale sau nemateriale pretinse, acceptate, extorcate sau oferite (art. 138⁷ CPP), aceste măsuri fiind admise și în cazul unor infracțiuni din categoria celor ușoare sau mai puțin grave. Prin urmare, se poate spune că aceste derogări de la condițiile art. 133 alin.(1) CPP sunt valabile și în legătură cu prevederile art. 133 alin.(2) CPP.

Sub aspect de drept comparat, Codul de procedură penală al României (art. 140 alin. (9) CPP) a făcut excepție de la condiția generală privind natura infracțiunii care formează obiectul dispunerii măsurii speciale de investigații, admitând interceptarea comunicațiilor ori înregistrarea acestora, precum și a oricăror tipuri de comunicări efectuate de persoana vătămată prin orice mijloc de comunicare indiferent de natura infracțiunii [13].

Cât privește condiția stipulată în art. 19 alin. (2) din Legea nr. 59/2012 ce se referă la imposibilitatea realizării sarcinilor prezentei legi pe altă cale este de menționat că aceasta are în vedere sarcinile prevăzute în art. 2 din aceeași lege. Desigur că sarcinile sunt diverse și nu sunt specifice doar activității speciale de investigații, ceea ce înseamnă că prioritate la realizarea acestora se va acorda măsurilor cu un grad mai puțin intruziv în drepturile persoanei în raport cu măsurile speciale de investigații.

Despre necesitatea și proporționalitatea ca și condiție de efectuare a măsurii speciale de investigații s-a menționat mai sus, iar comentariile rămân valabile și în acest caz.

Referitor la scopul legitim urmărit ca și condiție de efectuare a măsurilor speciale de investigații în afara procesului penal, trebuie menționat că măsurile speciale de investigații nu ar trebui admise în alte scopuri decât cele prevăzute de prezenta lege.

În art. 1 alin. (1) din Legea nr. 59/2012 sunt enumerate scopurile activității speciale de investigații, printre care se numără colectarea informațiilor necesare pentru prevenirea criminalității, asigurarea ordinii publice și siguranța în locurile de detenție. Prin deducție logică, măsurile speciale de investigații ca elemente ale activității speciale de investigații nu ar trebui să fie efectuate în alte scopuri decât cele menționate în lege.

Conform legislației naționale, măsurile speciale de investigații pot fi efectuate numai în urma unei autorizări corespunzătoare, adică atunci când

există un act de dispoziție emis, în conformitate cu competența specifică, de către judecătorul de instrucție (art. 134 alin. (1) p. 1) CPP și art. 27 alin. (1) pct. 1) din Legea nr. 59/2012), de către procuror (art. 134 alin. (1) p. 2) CPP și art. 27 alin. (1) pct. 2) din Legea nr. 59/2012), sau de către conducătorul subdiviziunii specializate (art. 27 alin. (1) pct. 3) din Legea nr. 59/2012).

Din prevederile legale se pot distinge două proceduri de autorizare a măsurilor speciale de investigații: autorizarea în situații obișnuite și autorizarea în situații excepționale.

Conceptul de „situații obișnuite” trebuie să fie înțeles în opoziție cu cel de „situații excepționale” menționat în dispoziția art. 135 alin. (6) al CPP, conform căruia situațiile excepționale sunt acele situații în care întârzierea obținerii autorizației de la judecătorul de instrucție ar duce la pierderea de informații probatorii sau ar pune în pericol iminent securitatea persoanelor.

Contrar acesteia, situația considerată „obișnuită”, în care se poate solicita autorizarea măsurilor speciale de investigații, este aceea în care contextul cercetărilor permite o eventuală așteptare în obținerea autorizației de la judecătorul de instrucție fără a genera pierderi de informații probatorii sau pune în pericol securitatea imediată a persoanelor. Totuși, trebuie să recunoaștem că acești termeni - „întârziere”, „pierdere de informații probatorii” și „pericol imediat” - nu sunt definiți în mod clar și necesită o evaluare individualizată, de la caz la caz.

De asemenea, ceea ce poate fi considerat o „întârziere” într-o situație poate fi diferit de ceea ce este considerat o „întârziere” în altă situație. Spre exemplu, un interval de timp de patru ore (art. 305 alin. (3) CPP) ar putea fi considerat o „întârziere” într-un caz, dar nu și în altul. De asemenea, ceea ce ar putea părea o situație care ar duce la „pierderea informațiilor probatorii” sau la „pericolul imediat pentru securitatea persoanelor” într-un caz, poate să nu fie valabil în altul, în funcție de specificul fiecărei investigații penale în parte.

Expresia „pierderea informațiilor probatorii” impune utilizarea procedurii de autorizare doar în situații excepționale, cum ar fi cele în care o întârziere de câteva minute sau ore ar putea conduce la pierderea unor date esențiale pentru descoperirea activităților infracționale sau identificarea participanților la aceste activități, sau pentru probarea altor elemente esențiale care ar putea contribui la investigarea temeinică a cazului. În absența unei astfel de ipoteze, în care o așteptare de o zi sau chiar mai multe zile pentru obținerea autorizației este posibilă fără a compromite investigația, se poate considera că ne aflăm într-o situație care nu este excepțională [16].

Concluzii. Realizarea acestui studiu a permis evidențierea importanței și actualității înțelegerii corecte a normelor legale privind condițiile de efectuare a măsurilor speciale de investigații în reglementarea juridică a

Republicii Moldova, acestea, la rândul lor, fiind garanții esențiale împotriva posibilelor abuzuri. Interpretările și analiza normelor de drept privind condițiile de dispunere și efectuare a măsurilor speciale de investigații pretind a fi relevante pentru mediul academic și pentru practicienii antrenați în desfășurarea activității speciale de investigații.

S-a constatat că termenul de condiție de efectuare a măsurilor speciale de investigații presupune o împrejurare prevăzută de o normă legală. Studiul în cauză evidențiază și faptul că modificările legislative din 2023, prin care a fost substituită expresia „bănuială rezonabilă cu privire la pregătirea sau săvârșirea unei infracțiuni” cu expresia „există pornită urmărirea penală cu privire la pregătirea sau săvârșirea unei infracțiuni”, restricționează posibilitatea dispunerii măsurilor speciale de investigații strict în limitele urmăririi penale, excepție de la această regulă fiind prevederile art. 134 alin. (2) CPP conform cărora doar două măsuri pot fi dispuse și efectuate până la pornirea urmăririi penale, fiind vorba despre „identificarea abonatului sau a utilizatorului unei rețele de comunicații electronice” și „culegerea de informații”.

Observația noastră evidențiază și discrepanța dintre această nouă condiție de dispunere și efectuare a măsurilor speciale de investigații și prevederile art. 274 CPP prin care se stabilește începutul urmăririi penale, acesta putând debuta în legătură cu existența unei bănuieli rezonabile că a fost săvârșită o infracțiune, dar nu și a existenței bănuielii rezonabile că se pregătește sau se săvârșește o infracțiune (acesta fiind momentul de debut al procesului penal - art. 1 alin. (1) CPP). În acest context se propune ca prevederile art. 274 alin. (1) CPP să fie aduse în consonanță cu cele ale art. 133 alin. (1) pct. 1) CPP.

Referințe bibliografice

1. Cauza Camezind contra Elveției. Cererea nr. 136/1996/755/954 Hotărârea din 16 decembrie 1997 (Strasbourg). <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-58125> (accesat la 15.01.2024).

2. Cauza Chappell contra Marii Britanii. Cererea nr. 10461/83. Hotărârea CtEDO din 30 martie 1989 (Strasbourg). <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-57459> (accesat la 15.01.2024).

3. Cauza Klass contra Germaniei. Cererea nr. 5029/71. Hotărârea CtEDO din 06.09.1978 (Strasbourg). <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-57510> (accesat la 20.10.2023).

4. Cauza Mușuc contra Republicii Moldova. Cererea nr. 42440/06. Hotărârea CtEDO din 06.11.2007, definitivă din 06 februarie 2008 (Strasbourg). <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-83081> (accesat la 13.02.2024).

5. Cauza Roman Zaharov contra Rusia. Cererea nr. 47143/06. Hotărârea CtEDO din 04.12.2015. (Strasbourg). <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-159324> (accesat la 20.10.2023).

6. Cicala Al. Activitatea specială de investigații. Reprezentări schematice și definiții. Chișinău: Departamentul Editorial Poligrafic al Academiei „Ștefan cel Mare”, 2021, 154 p.

7. Codul de procedură penală al Republicii Moldova: nr. 122 din 14-03-2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248-251 art. 699.

8. De Hert P. Balancing security and liberty within the European human rights framework. A critical reading of the Court's case law in the light of surveillance and criminal law enforcement strategies after 9/11. În: Utrecht Law Review, vol. 1, 2005. p. 68-96. <https://utrechtlawreview.org/articles/10.18352/ulr.4> (accesat la 20.10.2023).

9. Dolea Igor, Codul de procedură penală al Republicii Moldova (Comentariu aplicativ). Ediția a 2-a. Chișinău, 2020, 1408 p.

10. Glavan Boris. Locul renunțării de bună voie la săvârșirea infracțiunilor în sistemul normelor penale ale Republicii Moldova. În: Analele științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova, Chișinău, 2008, p. 93-96.

11. Glavan Boris. Pornirea procesului penal în reglementarea juridică a Republicii Moldova – criteriu esențial din perspectiva activității speciale de investigații. În: Revista națională de drept, nr. 2 (248), 2022, p. 92-106.

12. Legea privind activitatea specială de investigații: nr. 59 din 29 martie 2012. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2012, nr. 113-118.

13. Neagu Ion, Damaschin Mircea. Tratat de procedură penală: partea generală. Ed. a 3-a, reviz. și adăug. București: Universul Juridic, 2020, 744 p.

14. Pânteșcu Andrei. Bănuiala rezonabilă prin prisma prevederilor Convenției Europene pentru Drepturile Omului privind libertatea și siguranța persoanei. În: Legea și viața, nr. 6, 2016, p. 14-18.

15. Pânteșcu Andrei. Bănuiala rezonabilă: cadrul procesual penal național și jurisprudența curții europene pentru drepturile omului. Teză de doctor. Chișinău, 2018, 213 p.

16. Tudoran Mihai Viorel. Teoria și practica interceptărilor și înregistrărilor audio sau video judiciare. București: Editura Universul Juridic, 2012, 407 p.